

Openstellingsstrategie Just Transition Fund Groot-Rijnmond

1. Inleiding

Medio Maart 2022 hebben het Rijk en de Colleges van Zuid-Holland en Rotterdam ingestemd met het transitieplan JTF voor de regio Groot Rijnmond en deze ter goedkeuring aan de Europese Commissie aangeboden. Het JTF staat voor het Just Transition Fund. Dit is een Europees fonds voor die gebieden binnen de EU die het zwaarst getroffen worden door de transitie naar een groene economie. Met de inzet van de middelen uit het JTF wordt bijgedragen aan een rechtvaardige transitie. Het JTF komt voort uit de Europese Green Deal.

Voor elke JTF-regio is een transitieplan opgesteld. Dit plan bevat een beschrijving van de specifieke problematiek binnen een gebied en de in te zetten interventies (zie bijlage). Het plan voor de regio Groot Rijnmond is opgesteld door de provincie Zuid-Holland en de gemeente Rotterdam in samenspraak met regionale partners. In totaal komt er voor de regio Groot Rijnmond een bedrag van € 63,5 mln. beschikbaar (€ 58,5 mln. aan EU-middelen en € 5,0 mln. aan Rijksmiddelen). Het programma loopt tot en met 2029 (dan moet 100% van de middelen besteed zijn). Verder geldt vanuit EU-regelgeving de verplichting dat per 1 januari 2027 minimaal 72% van het budget moet zijn besteed.

Voor u ligt de openstellingsstrategie voor het JTF voor de regio Groot Rijnmond. Hierin geven de gemeente en de provincie aan hoe de JTF-middelen de komende jaren ingezet gaan worden. Deels is dit nog globaal, maar (groten)deels ook al zeer concreet met de teksten van de eerste subsidie openstellingen. De openstellingsstrategie zal jaarlijks worden herijkt op basis van actuele inzichten en ontwikkelingen.

Deze openstellingsstrategie is opgesteld op basis van de op 23 maart formeel ingediende versies van het Operationeel Programma en de nationale en regionale transitieplannen. Parallel hieraan loopt nog het goedkeuringsproces bij de Europese Commissie. Afhankelijk van het commentaar van de Commissie kan het zijn dat de huidige versie van de openstellingsstrategie in een later stadium nog op enkele punten zal moeten worden aangepast. Officiële goedkeuring van het programma door de Commissie is voorzien voor medio juli.

Deze parallelle werkwijze is nodig om zo snel mogelijk na de zomer van start te kunnen gaan met de eerste openstellingen. Naar verwachting worden eind augustus 2022 de teksten voor de eerste twee openstellingen gepubliceerd in de Staatscourant, waarna het loket op 15 september 2022 opengaat voor het indienen van aanvragen.

De openstellingsstrategie is als volgt opgebouwd:

- Paragraaf 2 bevat de uitgangspunten voor de openstellingsstrategie. Deze liggen bijvoorbeeld in bestaand(e) regels en beleidskaders, beschikbare middelen en tijd, de gezamenlijke regionale aanpak (die zich richt op het aan de voorkant 'scouten' van potentieel kansrijke initiatieven) en synergie met andere Europese fondsen.
- Paragraaf 3 bevat de openstellingsstrategie met daarbij de focus op 2022 / 2023 (in deze jaren zullen naar verwachting alle openstellingen plaatsvinden).
- In bijlage 1 en 2 staan – tot slot – de teksten voor de eerste twee openstellingen (het loket hiervoor zal op 15 september a.s. opengaan). De gezamenlijke omvang van deze openstellingen is € 40,5 mln. Dit is 72% van het EU-deel van de JTF-middelen.¹

2. Uitgangspunten

Bij het formuleren van de openstellingsstrategie worden de volgende uitgangspunten gehanteerd.

Geldende wet- en regelgeving en beleid

- Het JTF transitieplan voor de regio Groot Rijnmond (opgesteld door de provincie Zuid-Holland en de gemeente Rotterdam in samenspraak met regionale partners en door het Rijk ingediend bij de Europese Commissie);
- De landelijke JTF regeling en het Operationeel Programma van het JTF (met o.a. indicatoren aan de hand waarvan aanvragen getoetst worden en de werkwijze bij de beoordeling van aanvragen en ieders rol hierbij);
- Diverse regionale beleidskaders, zoals het Rotterdams Klimaatakkoord en het Omgevingsbeleid;
- De Bestuurlijke Afspraken tussen Regio's en Rijk m.b.t. het JTF

De drie sporen uit het transitieplan voor Groot Rijnmond

De openstellingen worden georganiseerd aan de hand van de drie sporen uit het transitieplan. Deze sporen zijn:

1. Vernieuwen en versterken van de regionale economie met nieuwe, duurzame en/of circulaire industriële ketens

¹ Dit is 72% van het directe deel van het EU-budget (€ 56,25), dus exclusief de kosten van technische bijstand (€ 2,25 mln).

2. Versnellen van de transitie met investeringen in technologie, systemen en infrastructuur tot decarbonisatie van bestaande industriële ketens
3. Een wendbare, weerbare beroepsbevolking

Conform het transitieplan ligt de focus op het Haven Industrieel Complex (HIC).

De drie sporen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. De transitie naar een groene economie vindt plaats door zowel bestaande industriële ketens te verduurzamen (v.b. door elektrificatie van industriële processen en toepassing van groene waterstof) als nieuwe, duurzame ketens te realiseren (v.b. door het recyclen van afvalstromen uit andere sectoren voor toepassingen in de chemische industrie). Dit draagt bij aan het creëren van nieuwe werkgelegenheid, die op termijn in de plaats komt van de werkgelegenheid uit de fossiele economie. Tegelijkertijd is de beschikbaarheid van goede arbeidskrachten ook weer een zeer belangrijke randvoorwaarde om de transitie naar een groene economie te laten slagen. In de uitvoering van het JTF programma streeft de regio Groot Rijnmond dan ook naar het leggen van verbindingen tussen enerzijds spoor 1 / 2 en anderzijds spoor 3.

Het JTF-programma richt zowel op bestaande als op nieuwe bedrijven. In de kern gaat het om het realiseren van nieuwe, duurzame ketens en het decarboniseren van bestaande ketens, waarbij zowel bestaande als nieuwe bedrijven (soms ook in de vorm van 'scale ups') een belangrijke rol spelen.

Beschikbare middelen en tijd

- Voor Groot Rijnmond is er € 63,5 mln aan JTF middelen beschikbaar. Voor € 58,5 mln betreft dit EU-middelen en voor € 5,0 mln Rijksmiddelen. Van de EU-middelen is € 2,25 mln bestemd voor zogeheten technische bijstand (dat wil zeggen: dekking van programmakosten). Resteert er nog een bedrag van € 61,2 mln voor het subsidiëren van projecten (waarvan dus € 56,25 mln uit het EU-deel van het budget).
- Rijk en Regio's hebben met elkaar afgesproken dat het uitgangspunt een evenredige verdeling van 50%-50% is ten behoeve van sociaal beleid en investeringen die deze gebieden een nieuwe economische, duurzame impuls geven. Van de EU-middelen is 2/3 (€ 37,5 mln) bestemd voor spoor 1 en 2 en 1/3 (€ 18,75 mln) voor spoor 3. Van het budget in spoor 1 en 2 dient € 9,4 mln te worden besteed aan arbeidsmarkt gerelateerde activiteiten (dit als onderdeel van de gewenste integrale benadering).
- Voor de Rijksmiddelen geldt er geen verplichte verdeelsleutel. Deze zijn nog niet gealloceerd. Dit zal gebeuren aan de hand van de ervaringen met de eerste openstellingen.
- In 2029 dient 100% van de middelen te zijn besteed. Van het EU-deel van het budget (inclusief het deel dat bestemd is voor technische bijstand) moet per 1 januari 2027 minimaal 72% zijn besteed (dat is € 42,1 mln). Voorzichtigheidshalve gaan we in deze openstellingsstrategie uit van een streefwaarde van 80%.
- Jaarlijks zijn er vijf momenten waarop openstellingen plaats kunnen vinden. 15 september 2022 is de eerste mogelijkheid. Omdat een groot deel van het budget al in 2026 moet zijn uitgegeven (en projecten veelal een doorlooptijd hebben van enkele jaren) zal het zwaartepunt van de openstellingen hoe dan ook in 2022 / 2023 moeten liggen.

Tabel 1: Kaders voor allocatie en besteding middelen (bedragen x € 1,0 mln)

Dekkingsbron	Bedrag	Allocatie	Realisatie
EU-middelen	€ 58,5 mln	<ul style="list-style-type: none"> • € 2,25 (programmakosten) • € 37,5 mln voor spoor 1 en 2 (hiervan € 9,4 mln voor arbeidsmarkt gerelateerde activiteiten). • € 18,75 mln voor spoor 3 	Minimaal 72% budget moet uiterlijk in 2026 zijn besteed; voorzichtigheidshalve uitgaan van streefwaarde van 80%.
Rijksmiddelen	€ 5,0 mln	Nog te alloceren (o.b.v. ervaringen bij eerste openstellingen)	Uiterlijk in 2029 100% van budget besteed.
Totaal	€ 63,5 mln		

Pijplijn benadering

Vanuit de regio kan snel geschakeld worden bij de voorbereiding van de JTF openstellingen. In regionaal verband wordt er gewerkt met een (continu bij te werken) pijplijn aan potentieel kansrijke initiatieven. Op basis hiervan kan per openstelling goed worden bepaald of er een voldoende groot volume aan kansrijke aanvragen gerealiseerd kan worden. Deze regionale

aanpak is eerder (met succes) toegepast bij een REACT EU openstelling begin 2021 en bij de voorbereiding van een Kansen voor West 3 openstelling medio 2022. De thematiek van deze openstellingen sluit aan bij de thematiek van spoor 1 van het JTF transitieplan. Via het JTF programma is de pijplijn benadering verder doorontwikkeld naar de thematiek van spoor 2. Ook voor spoor 3 is er een pijplijn in ontwikkeling.

Synergie met andere regelingen / fondsen

- Via het Kansen voor West programma (prioriteit innovatie) wordt vanuit de regio ingezet op de (door)ontwikkeling van een systeem van field labs, waar nieuwe technologieën kunnen worden getest en gevalideerd, in samenwerking tussen bedrijven, overheden en onderwijs- en kennisinstellingen (en soms ook met burgers). Ook in relatie tot het JTF programma zijn er in de regio een aantal relevante field labs (v.b. op het gebied van circulaire industrie en industriële elektrificatie, zowel spoor 1 als 2). De aanwezigheid van de field labs geeft bedrijven onder andere de mogelijkheid om pilotprojecten uit te voeren, waarvoor dan zo nodig een beroep gedaan kan worden op het JTF.
- Zoals aangegeven sluit de thematiek van de REACT EU en de Kansen voor West 3 openstelling aan bij de thematiek van spoor 1 van het JTF transitieplan. De verwachting is dat meerdere initiatieven die eerder via REACT EU steun hebben ontvangen voor bijvoorbeeld industrieel onderzoek, via het JTF steun zullen vragen voor het zetten van verdere vervolgstappen in de opschaling (v.b. voor de bouw van een demonstratiefabriek, of een haalbaarheidsstudie naar 'full scale' toepassing). De Kansen voor West 3 openstelling (medio juni) is opgezet voor initiatieven die snel van start konden (en voor wie wachten op het JTF tot onnodige vertraging zou leiden).
- Voor spoor 3 geldt dat in veel gevallen de JTF-projecten zullen bijdragen aan de doelstellingen van het Europees Sociaal Fonds (ESF). Verschil is echter dat het ESF zich in de volle breedte richt op actieve inclusie in de arbeidsmarkt en het JTF zich specifiek richt op de het mitigeren van de arbeidsmarktgevolgen van de transitie van het HIC naar een duurzame industrie. Het gecoördineerd inzetten van ESF+ en JTF in de regio Groot Rijnmond realiseert een groter innovatie- en uitvoeringspotentieel voor arbeidsmarktvraagstukken in de regio.
- Ook met het zogenaamde Stedelijk Luik van het Kansen voor West 3 programma is sprake van een zekere overlap. Hierbij geldt echter dat de thematiek breder is (v.b. niet alleen inclusieve arbeidsmarkt maar ook projecten gericht op verduurzaming in de gebouwde omgeving), maar de geografische scope beperkter (specifiek gericht op Rotterdam-Zuid, de wijken Bospolder / Tussendijken (BoTu) en Merwe Vierhavens (M4H)).

3. Meerjarige openstellingsstrategie (2022- 2023)

Op basis van voorgaande uitgangspunten komen we tot de volgende openstellingsstrategie:

- Er komen een viertal openstellingen. Op 15 september 2022 gaat het loket open voor een tweetal openstellingen met een gezamenlijke omvang van € 40,5 mln (dat is 72% van het EU-deel van het budget). Eén openstelling (á € 31,1 mln) richt zich specifiek op spoor 1 en 2 (inclusief arbeidsmarkt gerelateerde activiteiten), de andere openstelling (á € 9,4 mln) op spoor 3.
- In 2023 zijn er wederom twee openstellingen: één (met een minimale omvang van € 6,4 mln) richt zich op spoor 1 en 2, de ander (met een minimale omvang van € 9,4 mln) op spoor 3.
- De Rijksmiddelen worden in dit stadium nog niet gealloceerd. Dat zal gebeuren aan de hand van de ervaringen met de eerste twee openstellingen. De verwachting is vooralsnog wel dat de Rijksmiddelen (deels) toegevoegd kunnen gaan worden aan de openstellingen in 2023. Mochten uit de eerste openstelling voor spoor 1 / 2 relatief weinig arbeidsmarkt activiteiten naar voren komen, dan kan hier in de tweede openstelling extra nadruk op worden gelegd.

Tabel 2: planning openstellingen (bedragen x € 1,0 mln)

Wanneer	Waarover	Hoeveel	Opmerkingen
Sept '22	<ul style="list-style-type: none"> • Spoor 1 / 2 • Spoor 3 	€ 31,1 mln € 9,4 mln	Ook voor arbeidsmarktgerelateerde activiteiten spoor 1 / 2
Medio 2023	<ul style="list-style-type: none"> • Spoor 1 / 2 • Spoor 3 • Nog te alloceren 	€ 6,4 mln € 9,4 mln € 5,0 mln	Ook voor arbeidsmarktgerelateerde activiteiten spoor 1 / 2 Rijksmiddelen
Totaal		€ 61,2 mln	

- De openstellingen voor spoor 1 en 2 richten zich op experimentele projecten, die bijdragen aan de opschaling van nieuwe, duurzame technologieën en de toepassing van bestaande duurzame technologieën in een nieuwe context. In regionaal verband is er een uitgebreide pijplijn beschikbaar van mogelijke projecten op het gebied van bijvoorbeeld groene chemie, elektrificatie en verduurzaming van de scheep- en binnenvaart. Dit rechtvaardigt ook een relatief gro-

te openstelling in 2022 (en een kleinere openstelling in 2023 voor potentieel kansrijke initiatieven die iets meer voorbereidingstijd nodig hebben).

- De verwachting is dat zich meerdere initiatieven zullen melden die eerder via Kansen voor West of REACT EU de eerste stappen hebben kunnen zetten (in v.b. het testen van een nieuwe technologie of een industrieel onderzoek naar een demonstratiefabriek) en via het JTF zullen inzetten op het zetten van verdere vervolgstappen (v.b. in een pilot project, de bouw van een demonstratiefabriek of een haalbaarheidsstudie naar 'full scale' toepassing).
- Voor spoor 3 is de projecten pijplijn in ontwikkeling. Het budget is redelijk gelijk verdeeld over de twee openstellingsmomenten. Dit biedt zowel ruimte voor die initiatieven die al snel van start kunnen als voor die wat meer voorbereidingstijd nodig hebben. Bij het opzetten van de tweede arbeidsmarkt openstelling in 2023 zal gebruik gemaakt worden van de ervaringen met de eerste arbeidsmarkt openstelling in 2022.
- De uitdagingen die de transitie met zich meebrengt voor de arbeidsmarkt vragen om een brede benadering en goede samenwerking tussen alle betrokken partijen: bedrijven, overheden, onderwijsinstellingen, en andere belanghebbenden. Het is dan ook belangrijk dat arbeidsmarkt gerelateerde initiatieven gezamenlijk worden opgepakt. Voor spoor 3 is de verwachting dat gebruik wordt gemaakt van de kracht van de samenwerking tussen verschillende partners bij de JTF aanvragen.
- Acties die zowel de economische kant als de arbeidsmarktaspecten aanpakken, versterken de resultaten. Daarom kunnen onder spoor 1 / 2 ook aanvragen worden ingediend waarbij de directe verbinding wordt gelegd tussen economische projecten en arbeidsmarktactiviteiten. Hierbij kan het bijvoorbeeld gaan om projecten ten aanzien van nieuwe technieken waarbij ook een vertaalslag wordt gemaakt naar opleiding in het gebruiken / bedienen van die techniek. Dit soort mogelijkheden zullen onder de aandacht worden gebracht van potentiële aanvragers.
- Spoor 3 richt zich op arbeidsmarktactiviteiten die niet direct gerelateerd kunnen worden aan de projecten in spoor 1 / 2. De focus ligt hierbij op de aanbodzijde van de arbeidsmarkt. Prioriteit ligt op het aanboren van onbenut arbeidspotentieel, onder andere in kwetsbare groepen. Er valt te denken aan projecten waarbij de voorzieningen voor haven leerwerkplaatsen worden uitgebreid, scholingsvouchers worden geboden voor specifiek op de haven gericht werk of het opzetten van een leerwerkbedrijf nieuwe stijl voor jongeren. Op dit spoor worden aanvragen verwacht vanuit organisaties die intensief met elkaar samenwerken (bedrijven, overheden, onderwijsinstellingen en andere belanghebbenden).
- Bij alle openstellingen geldt in beginsel dat gewerkt zal worden volgens het principe 'first come, first serve' (mits uiteraard voldaan wordt aan de voorwaarden uit de JTF-regeling en de openstellingstekst). Verder wordt er vooralsnog geen einddatum aan de openstellingen gekoppeld (deze is nader te bepalen, op basis van de feitelijke voortgang).

Prognose uitgaven

In onderstaande tabel staat een prognose van de **werkelijke uitgaven** van de middelen, waarbij een onderscheid gemaakt wordt tussen het EU-deel van het budget en het Rijksdeel. Het EU-deel van het budget is inclusief het bedrag dat bestemd is voor het dekken van de technische bijstand.

Tabel 3: prognose uitgaven, bedragen x € 1,0 mln, bedragen zijn cumulatief.

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
EU-deel	0,0	12,5	25,0	37,5	47,0	52,0	55,0	58,5
Rijksdeel	0,0	0,0	1,0	2,0	3,0	4,0	5,0	5,0
Totaal	0,0	12,5	26,0	39,5	50,0	56,0	60,0	63,5

Naar verwachting zal per 1 januari 2027 € 47,0 mln van het EU-deel van het budget zijn uitgegeven. Dit is ruim meer dan de voorgeschreven 72% en komt overeen met de in de openstellingsstrategie genoemde streefwaarde van 80%.

Bovenstaande prognoses zullen periodiek worden bijgewerkt en zo nodig zal er ook in onderling overleg op worden bijgestuurd.

Bijlage 1: eerste openstelling voor versterken regionale economie en versnellen transitie

Openstelling 15 september 2022

Binnen het programma Just Transition Fund wordt op 15 september 2022 een call opengesteld van € 31.100.000 voor projecten, die bijdragen aan een rechtvaardige transitie in de regio Groot Rijnmond, met daarbij specifieke aandacht voor de energietransitie in het Haven Industrieel Complex (HIC) in Rotterdam

De call richt zich op de eerste twee sporen uit het JTF transitieplan voor de regio Groot Rijnmond:

1. vernieuwen en versterken van de regionale economie met nieuwe, duurzame en/of circulaire ketens;
2. versnellen van de transitie met investeringen in technologie, systemen en infrastructuur tot decarbonisatie van bestaande industriële ketens.

De te ondersteunen projecten zijn 'icoonprojecten' voor de regio Groot Rijnmond. De fysieke landing van de projecten is - voor zover relevant – in voldoende mate veiliggesteld.

Er kan subsidie worden aangevraagd voor de uitvoering van experimentele projecten (gericht op de opschaling van nieuwe technologieën en/of het toepassen van bestaande technologieën in een nieuwe context) en voor de voorbereiding hiervan (bijvoorbeeld in de vorm van een industrieel onderzoek of haalbaarheidsstudie).

Bij het type te ondersteunen projecten kan gedacht worden aan de bouw van een demonstratiefabriek, waar afvalstromen worden gerecycled tot grondstoffen voor de (chemische) industrie, de bouw van een proefinstallatie waarmee nieuwe toepassingen worden getest die bijdragen aan de elektrificatie van de procesindustrie en aan een pilot waarin schepen worden omgebouwd om te gaan varen op duurzame brandstoffen (zoals groene waterstof).

Binnen deze openstelling kan ook subsidie worden aangevraagd voor arbeidsmarkt activiteiten, die direct te relateren zijn aan de thematiek van spoor 1 en 2. Hierbij valt te denken aan nieuwe technieken waarbij ook middels opleiding de vertaalslag gemaakt wordt naar het gebruiken en bedienen van de nieuwe techniek.

Grote ondernemingen zijn geen primaire doelgroep van het JTF-programma. In elk geval zal de inzet bij grote ondernemingen) gericht moeten zijn op innovatie (dat wil zeggen: tot en met haalbaarheid en investeringen in eerste toepassing in de vorm van pilots) om een beroep te kunnen doen op het JTF.

De bijdrage uit het JTF bedraagt per aanvraag maximaal 2.000.000 euro en 50 procent van de subsidiabele kosten.

Aanvragen worden beoordeeld op volgorde van binnenkomst ('first come, first serve') en getoetst aan:

- vigerende regionale beleidskaders, te weten: het JTF transitieplan voor de regio Groot Rijnmond, de openstellings-tekst en het Rotterdams Klimaatakkoord
- De landelijke JTF regeling en het Operationeel Programma van het JTF

Bijlage 2: eerste openstelling voor acties die bijdragen aan een weerbare en wendbare beroepsbevolking

Openstelling 15 september 2022

Binnen het Just Transition Fund (JTF) wordt op 15 september 2022 een call opgesteld van € 9.375.000 voor activiteiten die bijdragen aan een rechtvaardige transitie in de regio Groot Rijnmond, met specifiek aandacht voor het opvangen van de arbeidsmarktgevolgen van de energietransitie in het Haven Industrieel Complex (HIC) in Rotterdam Rijnmond.

De call richt zich op activiteiten die bijdragen aan een wendbare en weerbare beroepsbevolking (dit is spoor 3 uit het JTF transitieplan).

Er kan subsidie worden aangevraagd voor activiteiten die zich richten op:

- de veranderende vraag naar arbeid als gevolg van de energietransitie;
- veranderend werkgeverschap: sociale innovatie als strategie;
- scholing (oa. modulaire opleidingen voor om- en bijscholing);
- veranderende skills en aansluiting van opleidingen op de arbeidsmarkt
- voorzieningen en dienstverlening (ten behoeve van voorgaande activiteiten).

Zie verder het transitieplan JTF voor een inhoudelijke toelichting op spoor 3.

De bijdrage uit het JTF bedraagt per aanvraag maximaal 50 procent van de subsidiabele kosten. Aanvragen worden beoordeeld op volgorde van binnenkomst ('first come, first serve') en getoetst aan:

- vigerende regionale beleidskaders, te weten: het JTF transitieplan voor de regio Groot Rijnmond, de openstellings-tekst en het Rotterdams Klimaatakkoord
- De landelijke JTF regeling en het Operationeel Programma van het JTF